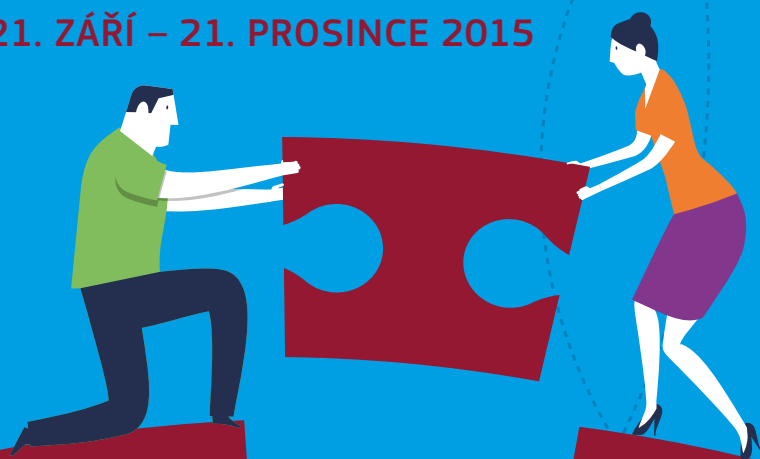

PŘEKONÁNÍ PŘEKÁŽEK V PŘÍHRANIČNÍCH REGIONECH

SOUHRNNÁ ZPRÁVA O ONLINE VEŘEJNÉ KONZULTACI
21. ZÁŘÍ – 21. PROSINCE 2015

PRÁVNÍ INFORMACE

Evropská komise ani žádná jiná osoba vystupující jejím jménem nejsou odpovědné za použití informací z této publikace ani za případné chyby, které se v ní mohou objevit navzdory pečlivému zpracování a kontrole.

Tato publikace nutně nevyjadřuje názory nebo postoje Evropské unie.

**Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět na otázky
týkající se Evropské unie.**

**Bezplatná telefonní linka (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

() Někteří operátoři mobilních sítí neumožňují volání na čísla s předvolbou 00 800 nebo tyto hovory zpoplatňují*

Další informace o Evropské unii najdete na internetu
(<http://europa.eu>).

Luxemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2016

Evropská komise, Generální ředitelství pro regionální a městskou politiku
GR REGIO 02 – komunikace
Paní Ana-Paula Laissy
Avenue de Beaulieu 1
1160 Brusel

ISBN: 978-92-79-57377-4 (print)
ISBN: 978-92-79-57367-5 (PDF)
doi:10.2776/3841 (print)
doi:10.2776/658777 (PDF)

Ilustrace na obálce: © iStockphoto

© Evropská unie, 2016
Reprodukce je povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

Printed in Belgium

PŘEKONÁNÍ PŘEKÁŽEK V PŘÍHRANIČNÍCH REGIONECH

SOUHRNNÁ ZPRÁVA O ONLINE VEŘEJNÉ KONZULTACI
21. ZÁŘÍ – 21. PROSINCE 2015

OBSAH

PŘEDMLUVA.....	5
KAPITOLA 1: METODOLOGIE VEŘEJNÉ KONZULTACE A TÉTO ZPRÁVY.....	6
KAPITOLA 2: PŘEKÁŽKY ENCOUNTERED.....	8
KAPITOLA 3: EXISTUJÍCÍ PŘEKÁŽKY.....	12
KAPITOLA 4: POPIS PŘEKÁŽEK A NAVRŽENÁ ŘEŠENÍ.....	16
KAPITOLA 5: NÁZORY NA PŘESHRANIČNÍ SPOLUPRÁCI.....	30
KAPITOLA 6: ZÁVĚRY.....	34
DALŠÍ INFORMACE.....	36

PŘEDMLUVA

Jsem ráda, že vám mohu představit výsledky online veřejné konzultace o překonání překážek v příhraničních regionech, kterou jsem zahájila v září 2015 ve Vídni a Bratislavě.

Konzultace trvala tři měsíce a zareagovalo na ni 623 respondentů, jejichž odpovědi jsou v této zprávě analyzovány a shrnuty.

Vyslechnutím si názorů občanů, organizací, podniků a veřejných orgánů v příhraničních regionech Evropské unie měla tato veřejná konzultace za cíl identifikovat hlavní překážky, s nimiž se lidé setkávají při přeshraničních kontaktech, a rovněž potenciální řešení těchto překážek.

Tato veřejná konzultace je součástí širší aktivity známé jako „Přeshraniční přezkum“ a je de facto jedním z jeho tří pilířů. Přeshraniční přezkum byl zahájen při příležitosti oslavy 25 let investic EU do programů „Interreg“, které působí v různých částech Unie. I přes takovou dlouhou tradici přeshraniční spolupráce zůstávají problémy a některé z nich nelze řešit jen pomocí financování Interreg: například právní a administrativní překážky nebo jazykové bariéry.

Proto na základě tohoto přezkumu chce Generální ředitelství Evropské komise pro regionální a městskou politiku (GŘ Regio) prozkoumat různé druhy překážek, které přetrvávají, a jejich možná řešení. Ostatní dva pilíře v tomto přezkumu tvoří odborná studie, jejímž cílem je vytvořit soupis příhraničních překážek, a případové studie pro ilustraci těchto překážek a také řada pracovních setkání zúčastněných stran na totéž téma.

Aniž bych zde prozradila všechny výsledky a pokazila vám čtení, mohu již říci, že odpovědi potvrzují řadu důležitých bodů, o nichž již GŘ Regio dobře vědělo díky svým dlouhodobým zkušenostem z přeshraniční spolupráce Interreg.

Respondenti například jasně poukazují na potíže spojené s přeshraniční mobilitou pracovníků, zdaněním a přístupností, což jsou všechno základní aspekty života v příhraničí, ale často na ně má negativní dopad existence právních nebo administrativních překážek. A co je možná ještě překvapivější, mnoho respondentů pokládá jazykové rozdíly za zátěž pro sousedské vztahy. Jak občané, tak organizace volají po podpoře jazykového vzdělávání a stimulování kulturních výměn s mnohem větší viditelností.

Přeshraniční přezkum bude pokračovat až do začátku roku 2017, kdy budou zjištění a doporučení předložena v dokumentu k dané problematice. Než se tak stane, zvu vás ke čtení a přemýšlení o zajímavých zjištěních uvedených v této zprávě.

Corina Crețu
Evropská komisařka pro
regionální politiku

KAPITOLA 1

Metodologie veřejné konzultace a této zprávy

VEŘEJNÁ KONZULTACE

Online veřejná konzultace Evropské komise o překonání překážek v příhraničních regionech byla zahájena 21. září 2015 a trvala tři měsíce až do 21. prosince 2015. Měla podobu online dotazníku, který obsahoval soubor uzavřených a otevřených otázek, a byla k dispozici prostřednictvím nástroje EUSurvey ve 23 jazycích EU.

Průzkum zahrnoval regiony na vnitřních hranicích Evropské unie a také příhraniční regiony mezi zeměmi EU a zeměmi Evropského sdružení volného obchodu (ESVO) a Evropského hospodářského prostoru (EHP). V rámci průzkumu byli občané, organizace, podniky a veřejné orgány v příhraničních regionech EU zváni k tomu, aby vyjádřili svůj názor na překážky, které stále zůstávají při přeshraničních kontaktech, a aby navrhli řešení pro jejich překonání. Tato zpráva předkládá souhrn a analýzu jejich odpovědí.

Po tom, co komisařka Creţuová konzultaci zahájila, byla na její podporu uspořádána „putovní show“ s účastí vedoucích pracovníků z Generálního ředitelství Evropské komise pro regionální a městskou politiku (GŘ Regio). V rámci akce bylo navštíveno jedenáct příhraničních regionů EU⁽¹⁾.

Online dotazník vyplnilo 623 respondentů. Paralelně byla k dispozici funkční e-mailová adresa⁽²⁾, na niž mohli respondenti přímo e-mailem posílat dokumenty (napří-

klad doklady, články a informativní přehledy). K odeslání materiálů využilo tuto e-mailovou schránku třiatřicet respondentů, z nichž 21 poskytlo dodatečné informace po vyplnění dotazníku.

Respondenti měli možnost si vybrat, jak mají být jejich odpovědi zveřejněny. Měli tyto možnosti:

- ⊕ Dovolit GŘ Regio zveřejnit jejich odpovědi v plném znění včetně jejich totožnosti: tuto možnost si vybralo 30% respondentů,
- ⊕ Dovolit GŘ Regio zveřejnit jejich odpovědi anonymně: tuto možnost si vybralo 46% respondentů,
- ⊕ Nedovolit zveřejnění, ale dovolit GŘ Regio použít odpovědi k analytickým účelům: tuto možnost si vybralo 23% respondentů.

Odpovědi lidí, kteří souhlasili se zveřejněním, jsou k dispozici na internetových stránkách GŘ Regio.

METODOLOGIE POUŽITÁ V TÉTO SOUHRNNÉ ZPRÁVĚ

Bez ohledu na podmínky zveřejnění odpovědí bylo všech 623 příspěvků do online dotazníku vzato v potaz při přípravě této souhrnné zprávy a budou podrobeny další analýze. Informace přijaté prostřednictvím funkční e-mailové schránky budou také zpracovány a vzaty v potaz při další práci na Přeshraničním přezkumu. Nicméně nebyly zařazeny do souhrnu této zprávy, protože uvedené příspěvky se velmi lišily svou povahou, charakterem a rozsahem a tudíž bylo mnohem obtížnější je setřídít se strukturovanými odpověďmi na dotazník.

Kapitola 2 analyzuje odpovědi na řadu „profilových“ otázek, jejichž účelem bylo zjistit přehled hlavních charakteristik respondentů:

totožnost, místo původu, přeshraniční činnost a všeobecná znalost přeshraniční spolupráce. Kapitola 3 analyzuje hlavní typy překážek, s nimiž se respondenti setkávají, a vypořádané rozdíly podle jejich profilů. V kapitole 4 je zvláštní pozornost věnována odpovědím na otevřené otázky týkající se popisu překážek a hledání řešení. Kapitola 5 analyzuje názory respondentů na vývoj přeshraniční spolupráce v jejich regionu během uplynulých deseti let. A konečně kapitola 6 představuje hlavní závěry získané z odpovědí na dotazník.

KAPITOLA 2

Profily respondentů

TOTOŽNOST A MÍSTO PŮVODU

Mezi 623 respondenty dotazníku tvoří největší skupinu **soukromé osoby** – necelých 50% z celkového množství (viz obrázek 1).

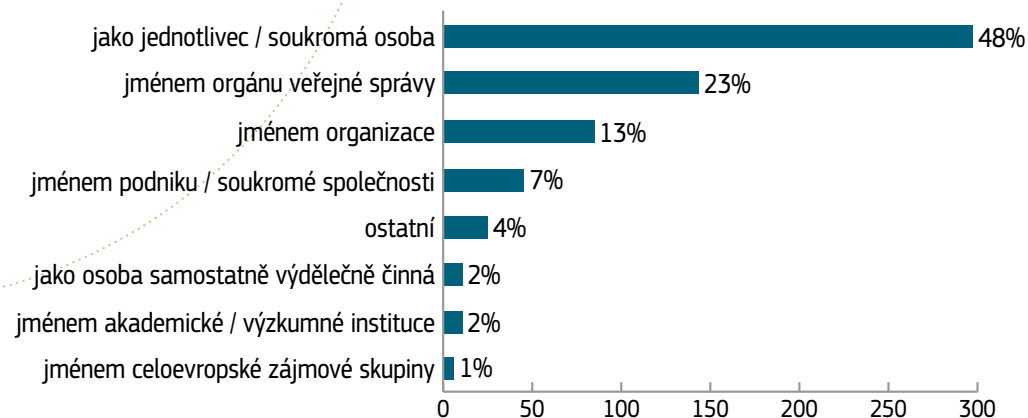
Lidé odpovídající jménem **veřejných orgánů** jsou druhou největší skupinou – téměř čtvrtina respondentů. Mezi těmito veřejnými orgány tvoří drtivou většinu (více než osm z deseti) regionální či místní orgány v příhraničních

oblastech, například obecní úřady, okresní rady, provincie a regiony. Zbytek jsou hlavně vnitrostátní orgány (zejména útvary ministerstev) a jednotlivé programy Interreg.

Dále 13% reagovalo jménem **organizace**. Mezi těmito organizacemi je možné zaregistrovat různé kategorie, například agentury pro regionální rozvoj, podnikatelská a průmyslová sdružení, nadace a příhraniční sítě / příhraniční informační služby.

Pokud spojíme dohromady **podniky a osoby samostatně výdělečně činné**, tvoří méně než 10% odpovědí. Akademické a výzkumné

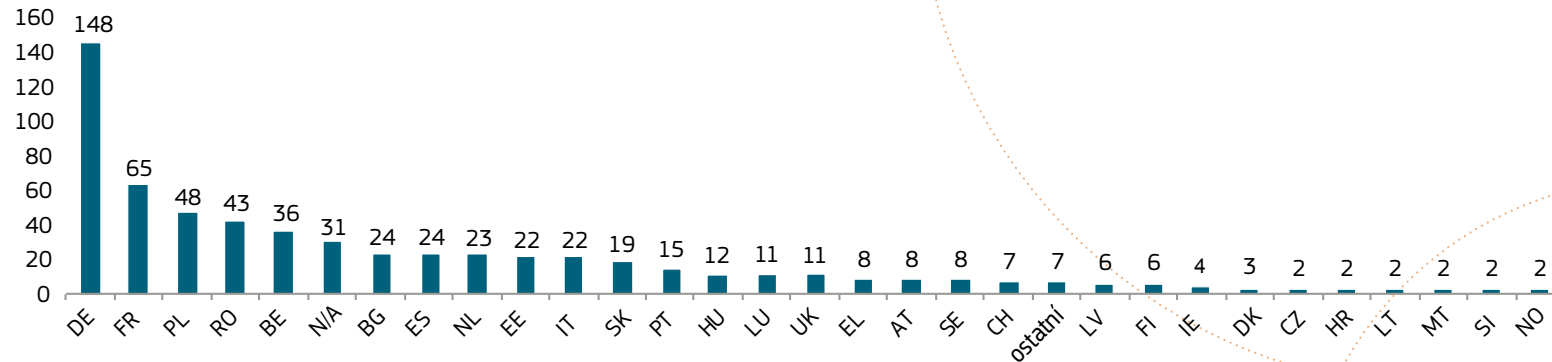
Obrázek 1: Dotazník vyplňujete:

instituce jsou menší skupinou – 2% odpovědí. Je zde šest příspěvků od celoevropských zájmových skupin, což představuje asi 1% z celkového počtu odpovědí.

A nakonec jen velmi malý podíl respondentů (3%) vybral možnost „**ostatní**“. Ve většině případů šlo o osoby, které měly bližší vazby na orgány veřejné správy nebo organizace všeobecně: například obecní rady, agentury zabývající se územním plánováním nebo evropská seskupení pro územní spolupráci. V této kategorii se také rozhodli přispět někteří jednotlivci, kteří byli dříve zapojeni do různých druhů přeshraniční spolupráce.

Obrázek 2 (3): Země, v níž mají respondenti bydliště nebo sídlo

Jak ukazuje obrázek 2, odpovědi mají vysokou koncentraci v omezeném množství zemí. Přibližně polovina odpovědí pochází z pouhých čtyř zemí: Německo, Francie, Rumunsko a Polsko. Některé země nejsou příliš dobře zastoupeny – v 15 zemích je počet respondentů pod deset.

Velmi vysokou účast respondentů z některých zemí lze zčásti vysvětlit počtem hranic a intenzitou činností a financování přeshraniční spolupráce. To by například mohl být případ Německa, které pozemní hranice sdílí s devíti zeměmi, účastní se 12 programů Interreg A a čerpá značnou část finančního krytí programu Interreg.

V dalších zemích, jako je Rumunsko, nemohou být počet vnitřních hranic nebo programy spolupráce jediným vysvětlením velkého počtu odpovědí. Vyšší zapojení může být zčásti důsledkem mimořádně silného komunikačního úsilí v příslušné zemi.

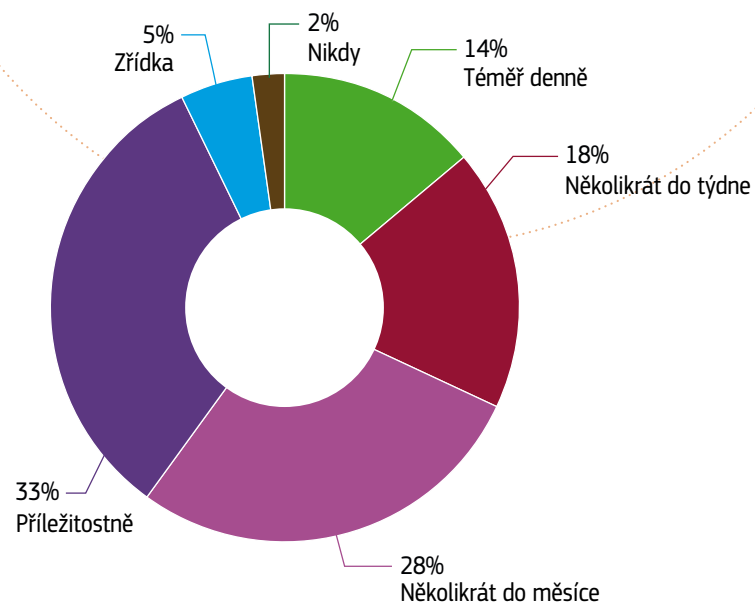
VAZBY RESPONDENTŮ NA PŘÍHRANIČNÍ REGIONY

První položené otázky měly definovat profil respondentů, a zejména jejich vazbu k hranicím EU. Podle očekávání ti, kdo ke konzultaci přispěli, jsou relativně dobře obeznámeni s hranicemi EU:

- ☉ Více než **osm z deseti jednotlivců** a podniků reagujících na konzultaci jsou buď rezidenty, nebo **jsou usazeni v příhraničním regionu** (84%),
- ☉ Více než **šest z deseti organizací se specializuje na přeshraniční spolupráci** nebo na oblast, v níž **přispívají k odstraňování přeshraničních překážek** (64%); 29% uvedlo, že nikoli, a zbytek nevedl nic.

Obrázek 3: Četnost překračování hranic

Jednotlivci, osoby samostatně výdělečně činné a podniky: jak často překračujete hranice?

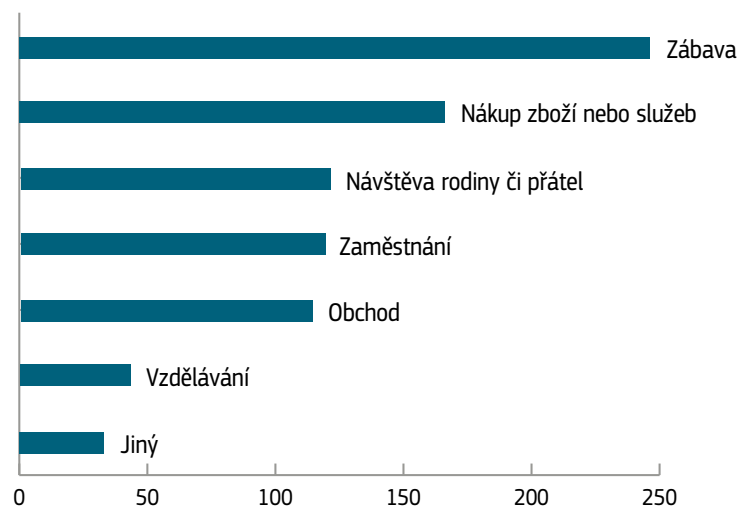
Dotazník také umožňoval respondentům uvést četnost překračování hranic – jako jednotlivci, osoby samostatně výdělečně činné nebo podniky. Výsledky na obrázku 3 ukazují, že respondenti jsou při překračování hranic velmi mobilní.

Každý druhý respondent překračuje hranice nejméně jednou za měsíc. Každý třetí

je překračuje jednou týdně či častěji. Pouze 7% je překračují zřídka nebo nikdy. Jinými slovy devět z deseti respondentů má kontakt s druhou stranou hranice nejméně několikrát za rok. Tento velmi vysoký poměr mobility⁽⁴⁾ potvrzuje, že příhraniční problémy mají na každodenní život respondentů velký vliv.

Obrázek 4: Účel překračování hranic

Za jakým účelem hranice překračujete?

Další důležitou informací je důvod pro překračování hranic. Jednotlivci, podniky a organizace byly požádány o výběr z více důvodů, proč obvykle překračují hranice; celkový počet proto neodpovídá 623.

Nejčastějším důvodem pro překračování hranic je zábava a cestovní ruch, což uváděly téměř dva z pěti respondentů. Tato kategorie zahrnuje turistické výlety nebo hobby.

Druhým nejčastějším důvodem pro překračování hranic je nákup zboží a/nebo služeb – což zmiňovala více než čtvrtina respondentů. Dotazník uváděl, že tato kategorie zahrnovala také využívání služeb, jako je zdravotní péče.

Návštěva rodiny či přátel je důvodem překročení hranic přibližně pro pětinu respondentů, což podtrhuje význam přeshraniční mobility pro sociální interakce.

Zaměstnání, obchod, a zejména vzdělávání jsou relativně méně časté. Nicméně když se tyto tři kategorie sloučí (a vezme se v úvahu, že respondenti mohli vybrat několik důvodů pro cestování), čtyři z deseti respondentů vybrali nejméně jeden z těchto tří důvodů pro cestování přes hranice. Při použití kategorie „jiný“ se ve většině případů jednalo o popis činností, které buď velmi úzce souvisí s kategorií zaměstnání, nebo do ní ve skutečnosti spadají.

Pokud jde o **celkové povědomí o přeshraniční spolupráci**, respondenti vykazují velmi vysokou úroveň povědomí, 89% uvádí, že jsou si vědomi nějaké formy přeshraniční spolupráce ve svém regionu, a 11% říká, že nikoli. I když nižší podíl (81%) říká, že slyšelo specificky o Evropské územní spolupráci nebo iniciativě Interreg, stále se jedná o vysoké procento⁽⁵⁾.

Jedním vysvětlením této celkově vysoké úrovně povědomí je to, že značný počet respondentů uvádí, že jsou nějakým způsobem zapojeni do struktury přeshraniční spolupráce. Patří sem organizace, které se přeshraniční spoluprací zabývají obecně, a instituce přímo zapojené do řízení programu Interreg.

KAPITOLA 3

Existující překážky

Jedním z nej-důležitějších cílů této online veřejné konzultace bylo shromáždění názorů na příhraniční překážky a také návrhů, jak je překonat. Proto jsou mimořádně důležité právě ty otázky, v nichž byli respondenti žádáni o určení překážek vyskytujících se v jejich regionu.

Tuto analýzu předkládáme ve třech krocích: nejprve uvádíme všeobecný přehled odpovědí. Potom si všímáme určitých trendů a spojujeme odpovědi s profilem příslušných respondentů. A nakonec, ve čtvrté kapitole, je každá kategorie překážek podrobena důkladnější analýze a samostatně uvádíme to, jak se překážka proje-

vuje, a navržené řešení.

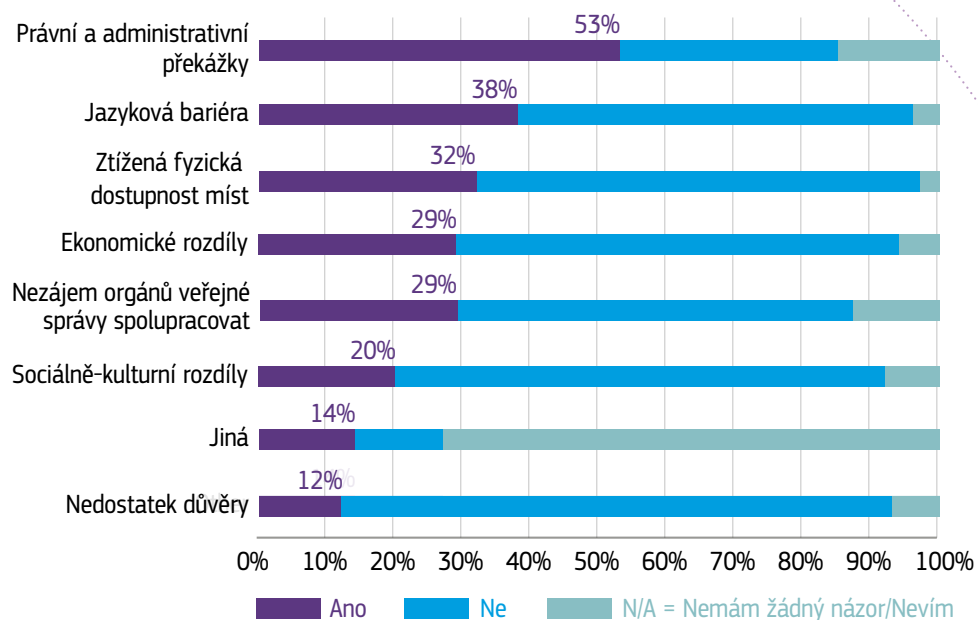
ČETNOST PŘEKÁŽKY

Celkově, jak vyplývá z obrázku 5, respondenti uvádějí právní a administrativní překážky jako nejrelevantnější překážky, s nimiž se setkávají: každý druhý respondent je považuje za relevantní v jeho regionu. Dále je to jazyková bariéra: každý třetí respondent ji považuje za relevantní. Pak těsně následuje

ztížená fyzická dostupnost míst, kterou jako překážku uvádí skoro každý třetí respondent.

Za těmito třemi nejčastěji uváděnými překážkami je nezájem orgánů veřejné správy spolupracovat a ekonomické rozdíly, přičemž každou z těchto překážek uvádí 29% respondentů. Pro srovnání sociálně-kulturní rozdíly a nedostatek důvěry jsou považovány za méně relevantní – uvedlo je pouze 20%, respektive 12% respondentů.

Obrázek 5: Relevance a četnost překážek

Tabulka 1: Typ respondentů a vybrané překážky

Typ respondenta	Ztížená fyzická dostupnost míst	Jazyková bariéra	Právní a administrativní překážky	Nedostatek důvěry	Ekonomické rozdíly	Sociálně-kulturní rozdíly	Nezájem orgánů veřejné správy spolupracovat
Jako jednotlivce / soukromá osoba	30%	28%	47%	12%	33%	17%	37%
Jménem podniku / soukromé společnosti	9%	31%	33%	9%	20%	27%	18%
Jménem orgánu veřejné správy	41%	52%	59%	10%	22%	23%	14%
Jménem organizace	36%	53%	79%	20%	35%	27%	31%

Většina odpovědí v kategorii „jiná“ pokrývá aspekty, které mohou souviset s předdefinovanými kategoriemi, zejména ztížená fyzická dostupnost míst, různé právní a administrativní překážky a nezájem o přeshraniční spolupráci. Některé odpovědi v kategorii „jiná“ pokrývají také problémy, které lze považovat za průřezové, například nedostatečný přístup k informacím, nedostatek společné struktury pro přeshraniční spolupráci a omezený přístup k přeshraničním údajům. Mezi další problémy patří záležitosti týkající se médií/IKT, jako je geoblokování, poplatky za roaming a nedostatek přeshraničních médií.

PŘEKÁŽKY PODLE OBECNÝCH TYPŮ RESPONDENTŮ

Podrobnější prozkoumání výsledků ukazuje, že některé překážky uvádí častěji určité typy respondentů, a to podle tří rozměrů:

KATEGORIE RESPONDENTA

Prvním rozměrem je vazba mezi typy respondentů (zejména jednotlivci, podniky, organizace a orgány veřejné správy) a výběr relevantních překážek.

Jak vyplývá z tabulky výše, **lze vyzorovat několik zajímavých odchylek**. Například:

- ⊕ Ztíženou fyzickou dostupnost míst uvádí jako překážku ani ne každý desátý podnik, zatímco jednotlivci, orgány veřejné správy a organizace na ni kladou větší důraz.
- ⊕ Jazykovou bariéru zmiňují častěji organizace a orgány veřejné správy ve srovnání s jednotlivci a podniky.

- ⊕ Právní a administrativní překážky se vztahují více na jednotlivce, orgány veřejné správy a organizace, než na podniky.
- ⊕ Jednotlivci a organizace jsou kritičtější k nezájmu orgánů veřejné správy spolupracovat než podniky i než samy orgány veřejné správy.

ČETNOST PŘEKRAČOVÁNÍ HRANIC ⁽⁶⁾

Dalším způsobem, jak nahlížet na výsledky, je analyzovat vztah mezi vybranými překážkami a četností překračování hranic.

Z tabulky níže lze vydedukovat, že **čím častěji osoba překračuje hranice, tím méně je pravděpodobné, že jako překážku v příhraničním regionu uvede nedostatek důvěry**. Tatáž logika platí s drobnými odchylkami i na jazykovou bariéru a sociálně-kulturní rozdíly. Je třeba to však interpretovat opatrně, protože není možné prokázat přítomnost ani „směr“ příčinné souvislosti. Například: Považují lidé jazyk za menší překážku, protože překračují hranice častěji (a znají jazyk sousední země)? Nebo překračují hranice právě proto, že nepocítují jazykovou bariéru? V každém případě lze tyto trendy pozorovat a zkoumat.

Naproti tomu **čím častěji osoba překračuje hranice, tím pravděpodobnější je, že jako překážku v příhraničním regionu uvede právní a administrativní překážky**. Jednou možnou interpretací je to, že četnost cestování násobí příležitosti, kdy se lidé mohou s takovými překážkami setkat; jinými slovy překážky této povahy jsou pocíťovány silněji, je-li mobilita přes hranice vyšší a častější ⁽⁷⁾.

Souvislost mezi četností překračování hranic a ztíženou fyzickou dostupností míst, ekonomickými rozdíly nebo nezájmem orgánů veřejné správy spolupracovat se interpretuje obtížněji, protože není jasně daná a lineární.

Tabulka 2: Četnost překračování a vybrané překážky

	Ztížená fyzická dostupnost míst	Jazyková bariéra	Právní a administrativní překážky	Nedostatek důvěry	Ekonomické rozdíly	Sociálně-kulturní rozdíly	Nezájem orgánů veřejné správy spolupracovat
Četnost překračování hranic							
Téměř denně	40%	19%	69%	4%	44%	15%	37%
Několikrát do týdne	32%	29%	65%	4%	35%	13%	37%
Několikrát do měsíce	24%	28%	42%	10%	25%	19%	29%
Příležitostně	24%	31%	29%	16%	28%	17%	33%
Zřídka nebo nikdy	31%	38%	35%	27%	35%	38%	46%

Tabulka 3: Účel překračování a vybrané překážky

Účel překračování hranic	Ztížená fyzická dostupnost míst	Jazyková bariéra	Právní a administrativní překážky	Nedostatek důvěry	Ekonomické rozdíly	Sociálně-kulturní rozdíly	Nezájem orgánů veřejné správy spolupracovat
Zaměstnání	36%	29%	55%	11%	35%	13%	29%
Obchod	26%	32%	54%	13%	32%	20%	32%
Vzdělávání	30%	28%	53%	9%	40%	23%	30%
Nákup zboží nebo služeb	24%	27%	52%	10%	28%	19%	32%
Návštěva rodiny či přátel	34%	28%	53%	7%	30%	16%	41%
Zábava	25%	28%	46%	12%	28%	18%	32%

ÚČEL PŘEKRAČOVÁNÍ HRANIC ⁽⁸⁾

A nakonec je také zajímavé srovnat překážky vybrané respondenty s jejich důvody pro překračování hranic.

Z tohoto úhlu jsou odchylky méně zřetelné, i když je možné udělat určité obecné závěry:

- ⊕ Zdá se, že právní a administrativní překážky

pocitovaly silně všechny kategorie respondentů, a jsou jen mírně méně relevantní pro ty, kdo překračují hranice za zábavou.

- ⊕ Nedostatek důvěry je všeobecně považován za méně relevantní překážku, a je dokonce ještě méně relevantní pro respondenty, kteří překračují hranice kvůli návštěvě rodiny či přátel.

- ⊕ Respondenti, kteří překračují hranice za tímto účelem, mají také tendenci uvádět, že překážkou je nezájem orgánů veřejné správy spolupracovat, ve větší míře než ostatní kategorie.

KAPITOLA 4

Popis překážek a navržená řešení

V dotazníku byli respondenti požádáni o zodpovězení řady otevřených otázek ohledně překážek, které se mohou v příhraničních regionech vyskytovat při přeshraničních kontaktech.

Každý respondent si mohl vybrat až tři překážky, které podle něho představují největší problém, a vysvětlit, jak konkrétně tyto překážky ovlivňují život v regionu. Bylo také možné navrhnout řešení. Tato kapitola analyzuje tyto aspekty.

Je třeba poznamenat, že tento oddíl dotazníku byl pro respondenty volitelný, a proto se řada uvedených vysvětlení liší podle typu překážky. Přibližně čtyřicet procent respondentů komentovalo konkrétní projevy právních a administrativních překážek, ale jen asi deset procent uvedlo konkrétnější zmínku o projevu nezájmu orgánů veřejné správy spolupracovat a řešení – a to přesto, že za relevantní jej považuje 29% respondentů.

PŘÁVNÍ A ADMINISTRATIVNÍ PŘEKÁŽKY

Jak je uvedeno níže, nejčastěji uváděnou překážkou jsou právní a administrativní překážky, které za relevantní pokládá více než polovina všech respondentů (53%).

Překážky

Jedním pozoruhodným rysem odpovědí je to, že zaměstnanost jako široké téma je významnou záležitostí ve vztahu k právním a administrativním překážkám. **Z odpovědí respondentů**

je jasně patrné, že právní a administrativní překážky znesnadňují zaměstnání na jedné straně hranic, když člověk žije na druhé straně.

Tato záležitost má celou řadu aspektů. Jeden z nejčastěji uváděných problémů je **nedostatečné uznávání vzdělání a kvalifikace**. I přes pokrok dosažený v harmonizaci této oblasti uchazeči o práci tvrdí, že se na straně zaměstnavatelů často setkávají s nedostatečným povědomím o zahraničním vzdělávání. Někteří jdou dokonce tak daleko, že píší přímo o diskriminaci v přístupu k pracovním místům přes hranice.

Rozdíly v systému sociálního zabezpečení, důchodovém systému a daňovém systému jsou také často zmiňovány jako překážky, které přeshraniční pracovníky velmi zatěžují. V některých případech tyto záležitosti pracovníky znevýhodňují kvůli obtížnému získávání dávek nebo problémům spojeným s rozdílným zdaněním, což u takto postižených pracovníků vede k vysoké míře nejistoty.

Všeobecná složitost administrativních postupů je sama o sobě vypovídající aspekt, který podle respondentů odrazuje lidi od cestování přes hranice za prací. Respondenti někdy vyzdvihují nedostatek znalostí pracovníků ohledně pravidel, která platí za hranicemi, a skutečnost, že orgány veřejné správy si nevědí rady se situacemi týkajícími se přeshraničních pracovníků. I když toto je možné všeobecně přičíst průřezovému problému souvisejícímu s nedostatkem informací, je to často uváděno jako konkrétní administrativní nebo právní překážka.

Další konkrétnější regulační problémy zmíněné některými respondenty zahrnují například pravidla, která brání využívání možnosti práce z domova pro přeshraniční pracovníky, čímž se dostávají do nevýhody ve srovnání s místními pracovníky.

Je však také důležité zmínit, že podle řady odpovědí jsou přeshraniční pracovníci ve výhodné situaci, protože díky své mobilitě mají přístup k určitým veřejným službám, jako je zdravotní péče, na obou stranách hranice.

„Rozdílný daňový systém a systém sociálního zabezpečení vede k tomu, že lidé uvíznou mezi dvěma systémy. Kvůli rozdílné legislativě nastávají situace, kdy zaměstnanec v obou zemích přijde o určité dávky, na něž státní příslušníci té či oné země mají nárok.“⁽⁹⁾

„Právní a administrativní překážky odrazují lidi od práce v sousedním regionu. Veškerá administrativa navíc, která se týká sociálního zabezpečení, daní atd., je pro příhraniční pracovníky velmi náročná.“

„Některé certifikáty udělované v domovské zemi nemají v sousední zemi žádnou platnost, což znamená, že není možné se věnovat stejné profesi nebo je nutné vynaložit nemalé náklady na pořízení odpovídajícího certifikátu v sousední zemi.“

Nicméně zaměstnanost není jedinou oblastí, v níž právní a administrativní překážky vyvolávají potíže. **Těmto překážkám jsou vystaveny i podniky a podnikatelé**, i když toto téma je uváděno jen asi z poloviny tak často jako zaměstnanost (což může být dáno tím,

že jednotliví občané představují asi polovinu odpovědí na konzultaci). **Rozdíly v technických normách a předpisech pro výrobky a některé služby působí de facto jako překážky pro vstup na některé zahraniční trhy.**

Pro podniky je také považována za relevantní otázka informací a povědomí o právních a administrativních pravidlech, která platí na druhé straně hranic (pokud jde o daně, pojištění, nehody na pracovišti atd.).

„Rozdílné sociální, pracovní a daňové právo a právo společností představuje překážku pro přeshraniční činnosti.“

„Rozdílné normy a vnitrostátní regulace včetně vnitrostátních zkušebních požadavků (zejména v Německu) brání přeshraničnímu obchodu. [...] V případě léčivých přípravků rozdílné informační požadavky na obalech znamenají, že nelze použít tentýž obal, i když jazykové požadavky jsou stejné (např. Švédsko/Finsko). Překážky také vznikají kvůli vlekoucím se schvalovacím postupům.“

„Právní a technické rozdíly brání francouzským firmám reagovat na německé výzvy k účasti v soutěži.“

Široce vzato, **konkrétní problémy právní a administrativní povahy, které vyvstávají nejčastěji a představují problém pro všechny kategorie respondentů, jsou rozdílné systémy daní a sociálního zabezpečení včetně systému zdravotní péče a důchodového systému.** Tyto problémy jsou uváděny zejména jako hlavní překážky mobility pracovníků.

V některých reakcích se kromě nedostatku harmonizace mezi vnitrostátními systémy mluví také o nedostatečné **koordinaci mezi vnitrostátními správami** včetně nekompatibilních administrativních pravidel a problémů spojených s přenosem informací mezi systémy. Kromě toho se některé komentáře zmiňují o **všeobecné nejistotě přeshraničních řešení**, kdy rozdíly v právních a administrativních kompetencích brání možnostem širší nebo strukturovanější spolupráce nebo uvedena přeshraniční řešení nejsou dostatečná pro všechny typy spolupráce (např.

evropské seskupení pro územní spolupráci). Tyto problémy jdou nad rámec přeshraniční správy a dotýkají se také vnitrostátních, centrálních záležitostí, i když se zdá, že nejakutněji je pocítují ti, kdo žijí v příhraničních regionech a aktivně překračují hranice z různých důvodů.

„Pokud bych například přišel o práci, administrativní formality, kterými bych musel projít, než bych dostal podporu v nezaměstnanosti, by trvaly velmi dlouho. To platí pro všechny instituce sociálního zabezpečení, což je ze střednědobého a dlouhodobého hlediska stresující.“

V odpovědích **jsou právní překážky také popisovány tak, že obyvatele příhraničních regionů znevýhodňují jako spotřebitele, když chtějí nakupovat / mít přístup k určitému zboží a službám.** To platí zejména v následujících oblastech:

⊕ **Bankovnictví:** nepříznivé podmínky pro otevření bankovních účtů, přístup ke spotřebitelským úvěrům, pojištění, hypotéky atd. na druhé straně hranice nebo nepřijímání některých způsobů plateb.

Někteří říkají, že pro příhraničního občana je důležité mít bankovní účet na obou stranách hranice, aby zvládal každodenní život,

⊕ **Telekomunikace a pošta:** roamingové poplatky za mobilní telefony, překážky v přístupu k zahraničním účtům pro mobilní telefon, speciální čísla nejsou v zahraničí platná, geoblokování internetových webových stránek a vysoké poštovní poplatky nezohledňující geografickou blízkost,

⊕ **Zdravotní služby:** absence koordinace nebo informací o podmínkách pro přístup ke zdravotní péči v zahraničí;

⊕ **Dopravní sektor:** rozdílné ceny jízdenek a systémy, potíže při zakoupení vozidla na jedné straně a jeho registrace na druhé straně hranic.

Někteří respondenti se také zmiňují o absenci dohody o nouzových a záchranných službách operujících na opačných stranách hranic (např. sanitka nemůže překročit státní hranice, aby pacienta převezla do nejbližší nemocnice).

Potenciální řešení

K možným řešením patří: **povzbuzování k většímu sblížení v regulačních rámcích nebo dohodách, větší míra flexibility a vzájemných dohod; posilování relevantních úrovní kompetencí; a poskytování více informací občanům, podnikům a organizacím.**

Významný počet respondentů poukazuje na rozdílné provádění pravidel EU (směrnic) jako na zdroj právních a administrativních překážek. Volají po **lepší koordinaci a harmonizaci provádění regulačních opatření** v příhraničních regionech, například prostřednictvím posouzení přeshraničního dopadu s cílem podpořit větší sblížení.

Je také **požadována větší míra flexibility pro všeobecné provádění vnitrostátních či regionálních právních předpisů** v příhraničních regionech: několikrát zaznívá nápad „osvobození“ příhraničního regionu od vnitrostátních právních předpisů nebo jejich uzpůsobení podmínkám v příhraničních regionech. Pro nalezení nejlepších řešení pro pře-

shraniční regiony někteří respondenti tvrdí, že by mělo existovat právo experimentovat a provádět projekty, které jsou mimo vnitrostátní regulační rámec, například prostřednictvím pilotních projektů.

„Pokud chcete pracovat na odstranění překážek, je nutné standardizovat všechna regulační opatření s vlivem na obě území. [...] Je nezbytné, aby Evropská komise vytvořila jasná vodítka, která budou ovšem totožná pro všechny země.“

„Harmonizujte postupy; zajistěte dohody mezi členskými státy ohledně sociálního zabezpečení, daňových předpisů atd.“

„Měly by se rozšířit poradní orgány, měly by se sdílet odborné znalosti, aby bylo možné řešit konkrétní problémy, a navrhovaná řešení by se měla posílat příslušným orgánům (např. pracovní skupině pro přeshraniční pracovníky). Mělo by být možné v příhraničních oblastech zavádět experimentální opatření. Projekty by měly mít dovoleno se lišit od vnitrostátních právních předpisů či norem.“

„Umožněte podle evropského práva možné odchylky od vnitrostátních právních ustanovení v zájmu rozumných přeshraničních řešení v oblasti regionálního rozvoje.“

V několika odpovědích je také vyslovena **otázka správních pravomocí: asymetrie mezi správními strukturami na rozdílných stranách hranice** jsou považovány za překážku bránící spolupráci a nalezení dohod.

Některé odpovědi pojednávají o zájmu dále rozvíjet struktury jako euroregiony a evropská seskupení pro územní spolupráci s tím, že by měly dostat více peněz nebo více pravomocí. I když někteří respondenti vnímají tyto prvky jako potenciální zdroj udržitelnosti přeshraniční spolupráce, mnozí je považují za příliš malé co do velikosti a oblasti působnosti na to, aby mohly vyřešit všechny současné výzvy a příležitosti – a proto by měly být prozkoumány nové struktury.

„Vzhledem k tomu, že existují různé problematické oblasti a s některými z nich se pojí zdlouhavé procesy a postupy, dobře situované a integrované příhraniční insti-

tuce by mohly nabídnout nejlepší řešení, protože jsou schopné tyto problémy identifikovat, pracovat na nich a v případě nutnosti je postoupit dál. [...] Nicméně některé problémy lze vyřešit pouze na vnitrostátní nebo evropské úrovni. Klíčová je subsidiarita.“

Rozdíly ve způsobech práce orgánů veřejné správy a nedostatečná výměna informací jsou vnímány jako problémy, které **lze z části vyřešit vývojem prostředků v oblasti IT**. Vylepšení výměny dat by mohlo vést ke zjednodušení postupů, snížení zátěže pro jednotlivce a zkrácení někdy zdlouhavých postupů. V obecné rovině respondenti psali také o výměně osvědčených postupů.

„I když není možné harmonizovat právní předpisy, vnitrostátní orgány veřejné správy (například v oblasti sociálního zabezpečení) by měly spolupracovat přinejmenším na zjednodušení správních postupů. Některé postupy by se možná mohly zjednodušit pomocí výměny dat.“

„Vytvořte jeden úřad pro centralizaci dokumentů, které je nutné posílat institucím sociálního zabezpečení v obou zemích, aby lidé nemuseli chodit do několika úřadů (veškerá komunikace mezi institucemi sociálního zabezpečení probíhá prostřednictvím nás a někdy si to strany posílají sem a tam a vzniká hodně nedorozumění).“

Nakonec je důležité zdůraznit, že řada překážek, které jsou uváděny jako překážky právní a administrativní povahy, je vnímána jako **pramenící z obecného nedostatku povědomí a informací** o „životě“ na druhé straně hranic. Mnozí mají pocit, že nemají informace o právních a administrativních pravidlech, zejména s ohledem na přeshraniční zaměstnání. Mezi navrhovanými řešeními je vytvoření osvětových a informačních kampaní. Další nápad navrhuje jmenování nebo určení dalších lidí, kteří budou mít za úkol informovat veřejnost v obcích a veřejných službách o příležitostech na druhé straně hranic. Aspekt informování také jasně souvisí s jazykovou bariérou, kdy je jazykové vzdělávání – nejen pro přeshraniční pracovníky, ale pro orgány

veřejné správy, které s nimi jednají, popsáno jako jeden ze způsobů, jak zlepšit přístup k informacím.

„Jasně osvětové kampaně zaměřené na podniky a jednotlivce. Jasně určené osoby, které mají na starosti přeshraniční problematiku v obecních a městských úřadech a finančních úřadech při jednání s veřejností.“

„Aby se přeshraniční pracovníci mohli seznámit s právní pozicí v zemi zaměstnání, bylo by užitečné, kdyby internetové stránky příslušných orgánů a dokumenty, které se mají vyplňovat, byly k dispozici ve více než jednom jazyce – přinejmenším v příhraničních regionech.“

JAZYKOVÁ BARIÉRA

Jazyk celkově vnímá jako relevantní problém v příhraničních regionech 38% respondentů, takže jde o druhý nejčastěji uváděný typ překážky.

Překážky

Nejprve je třeba uvést, že **jazyk je průřezová překážka, která přesahuje kategorie definované v této veřejné konzultaci.**

Kromě zmínek ve specifické vyhrazené kategorii je opakovaně uváděn ve vztahu k dalším překážkám a řešením. Například nedostatečné znalosti jazyka sousední země jsou považovány za významné pro spolupráci mezi orgány veřejné správy a mezi místními politiky. Proto se o jazyku někdy mluvilo v souvislosti s právními a administrativními překážkami nebo nezájmem orgánů veřejné správy spolupracovat. Kromě toho mnozí považují kulturní výměnu a jazykové vzdělávání za způsob, jak dosáhnout kulturního porozumění a tolerance, protože komunikace jinými jazyky může přispívat k napětí a nedůvěře. Proto byl jazyk často spojován s komentáři ve vztahu se sociálně-kulturními rozdíly a nedostatkem důvěry. Ve většině případů však respondenti neuvádějí oblast politiky, v níž je jazyková bariéra nejproblematictější.

Pokud jde o účinky jazykové bariéry, **podle respondentů dopadá na různé skupiny, a proto by na ně měla mířit opatření.** Někteří tuto problematiku pojmají ze **široké společenské perspektivy**, přičemž kladou důraz na to, jak **jazyková bariéra může omezovat interakci v každodenním životě**, například nemožnost zapojit se do akcí místní obce nebo občanského života. Další kladou větší důraz na **jazykovou bariéru v pracovní oblasti** se zaměřením na potenciál pro větší mobilitu lidských zdrojů v přeshraničních regionech. V tomto kontextu je za klíčovou překážku považována nedostatečná znalost technické terminologie v cizím jazyce. V další kategorii odpovědí respondenti tvrdí, že jazyková bariéra **zásadně brzdí potenciál pro výměnu osvědčených postupů mezi orgány státní správy**. Proto je pro některé respondenty prioritou posilování jazykových znalostí pracovníků orgánů státní správy, aby mohli lépe komunikovat s občany a dalšími orgány státní správy.

Potenciální řešení

Řešení se mají hledat jak na straně nabídky (dostupnost školení), tak na straně poptávky (posilování zájmu o jazykové vzdělávání).

Mezi hlavní uváděné problémy patří nedostatek příležitostí k jazykovému vzdělávání a také vyzorovaný nezájem o studium jazyka sousední země mezi obyvateli pohraničí. Respondenti proto například navrhují **větší finanční podporu na vzdělávání a celoživotní učení zaměřené na jazyky**. Někteří respondenti kladou důraz na pracovní odbornou přípravu s cílem zlepšit vyhlídky na zaměstnání v sousední zemi. Další se zmiňují o jazykovém vzdělávání ve školách a obecněji ve vzdělávacím systému: v tomto ohledu by bylo možné podporovat evropské třídy nebo přeshraniční dvojjazyčné školy a v příhraničních regionech by se měla rozvíjet výuka jazyka, kterým se mluví v sousedním regionu.

Mnoho respondentů vyjadřuje podporu myšlenky **jazykových výměnných programů**. Tyto programy by měly být vhodné pro děti i dospělé a respondenti žádají finanční podporu, aby tyto programy byly pro občany dostupnější. Orgány veřejné správy jsou také často uváděny jako důležitý cíl těchto opatření a jazykového vzdělávání obecně pro vytváření důvěry a vzájemné úcty.

Mnoho respondentů zdůrazňuje, že **jazykové vzdělávání by mělo jít ruku v ruce s rozvojem zájmu o sousední zemi a porozumění jejím společenským a kulturním normám**. Proto respondenti často popisují výuku jazyků jako něco, co by mělo zahrnovat také sociální a kulturní dovednosti.

„Je třeba zlepšit jazykové schopnosti. Učení se v raném věku by se mělo zaměřovat na dvojjazyčnost prostřednictvím společných zařízení péče o děti, např. dvojjazyčných škol, přičemž získanou kvalifikaci by uznávaly obě strany.“

„Jazykové projekty v příhraničních regionech nejen pro děti nebo studenty, ale

také snadno dostupné jazykové kurzy pro dospělé za nižší ceny. Také firmy by mohly zaměstnancům či studentům poskytovat možnosti studia jazyků.“

Řešení jazykové bariéry podle respondentů navíc nejenže závisí na dostupnosti jazykového vzdělávání, ale jsou také věcí podpory zájmu občanů o jazyk. Mnozí vyjadřují politování nad skutečností, že někteří občané žijící v pohraničí mají jen omezený zájem o studium jazyka sousední země. Podle několika přispěvatelů je klíčová **komunikace týkající se přínosů studia jazyka** sousední země. Někteří jdou dále a navrhují, že by studium jazyka sousední země bylo ve škole povinné a/nebo pracovníci orgánů veřejné správy by museli splňovat minimální jazykové normy. Nicméně mnozí další nepožadují zrušení dobrovolnosti studia jazyků.

V některých velmi specifických případech je jako způsob posílení společné přeshraniční identity uváděno zachování jazyka menšiny žijící v obou zemích. Uváděny jsou také velmi smíšené názory na používání třetího jazyka (nejčastěji angličtina) ke komunikaci v pří-

hraničních regionech. I když někteří považují alternativu studia jazyka druhé země za realistickou, mnozí se zastávají nutnosti chránit používání vlastního jazyka příhraničních regionů.

„Dlouhodobé vzdělávací programy za účelem zlepšení jazykových dovedností, viditelné výhody toho, když lidé rozumí sousedům (statistická ukázka situací na trhu práce, prognóza toho, jaké dovednosti budou zapotřebí na trhu práce, volný přístup občanů k datům).“

„Studium jazyka bezprostředních sousedů by mělo být povinné ve všech školách v příhraničních regionech (tj. do 50 km od hranic) pro získání alespoň základů jazyka. Kromě toho média v příhraničním regionu mají za úkol vystavovat lidi jazyku sousední země, ukazovat výhody jeho studia a pravidelně vysílat velké množství rozhlasových a televizních programů v daném jazyce. Učitelé, žáci a studenti musí mít pravidelné kontakty.“

ZTÍŽENÁ FYZICKÁ DOSTUPNOST MÍST

Ztížená fyzická dostupnost míst je třetí nejčastěji uváděnou překážkou (relevantní pro 32 % respondentů).

Překážky

Podobně jako právní a administrativní překážky vyvolala ztížená fyzická dostupnost míst velmi vysoký počet komentářů v reakci na otevřené otázky: každý třetí respondent to dále rozvedl s uvedením popisu dopadu této překážky na jeho život a návrhem řešení.

Hlavní témata, která byla předmětem úvah:

- ⊕ nedostatečná infrastruktura,
- ⊕ nekvalitní/nebezpečná infrastruktura, nedostatečná modernizace a údržba,
- ⊕ nedostatek integrovaných systémů veřejné dopravy na hranicích,
- ⊕ nedostatek spojů (zejména železničních) a jejich nízká frekvence,
- ⊕ rozdílná pravidla a normy v souvislosti s dopravou,

- ⊕ dopravní zácpy a dlouhá doba dojezdění,
- ⊕ náklady spojené s překračováním hranic.

Nedostatek dopravních spojů se uvádí v různých kontextech, i když je zde jeden zásadní rozdíl: v některých případech je potřeba **lepší infrastruktury / většího množství hraničních přechodů** pro odstranění nedostatečné integrace a omezené dostupnosti příhraničních regionů (například **přírodných hranic**, jako jsou řeky a hory). V takových situacích je fyzický přístup naprosto zásadní problém, který má negativní dopad na další přeshraniční kontakty. V dalších případech kontaktům přes hranice nebrání přírodní překážky, **ale vyšší míra kontaktů vede k ještě větším potřebám, pokud jde o dopravu a spoje** (například velké množství dojíždějících, ale omezené spoje veřejné dopravy).

Časté téma se týká **integrovaných služeb veřejné dopravy** v příhraničních regionech a jde o jeden z hlavních problémů, kterému respondenti čelí ve svém každodenním životě. Často jsou zmiňovány rozdílné systémy veřejné dopravy fungující izolovaně bez

ohledu na to, co se děje za hranicemi. Respondenti spojují mnohé překážky integrovaných služeb veřejné dopravy se složitými pravidly, právními předpisy a správními postupy, které brání spolupráci. Někteří zdůrazňují, že **tržní síly často vedou k tomu, že úroveň poskytovaných dopravních služeb neodpovídá potřebám některých občanů příhraničních regionů**, takže jsou nuceni jako jediný použitelný způsob dopravy používat své vozy.

Respondenti pojednávají také o odlišných sítích: někteří se zaměřují primárně na silniční a železniční síť spojující velká města, kdežto jiní uvádějí sekundární síť a místní spoje. Komentáře poukazují na **nedostatečný počet spojů, ale také na nízkou kvalitu infrastruktury a její údržby. Řeší se také stav infrastruktury a možnosti dopravy ve spojitosti se stížnostmi na dopravní zácpy a dlouhou dobu dojezdění**. Hraniční kontroly a postupy jsou uváděny jako překážky, které vedou k delšímu cestování, a malý počet lidí se zmiňuje o bezpečnosti silnic.

Otázka nákladů je důležitá pro respondenty, pro které je příliš nákladné cestovat často za hranice. To platí zejména v příhraničních regionech, kde se realizovaly velké investice do infrastruktury (například kanál mezi Spojeným královstvím a Francií/Belgií a tunely v horských regionech). K vysvětlení vysokých cen, které neodpovídají potřebám častých cestujících a de facto přispívají k menším přeshraničním kontaktům, jsou opět použity tržní síly.

„Velký počet obyvatel Lubawky pracuje v České republice a jejich problémy vyřešili zaměstnavatelé tak, že zajistili z Lubawky dopravu. Toto řešení se však netýká turistů. I když v létě je k dispozici železniční spojení, mimo toto období jezdí jen autobus. Počet spojů je nedostatečný.“

„Dostupnost: veřejná doprava obvykle končí na hranicích, což znamená, že přístup do sousední země je překážkou. Člověk pak může jet vlakem nebo autobusem, ale není to vždy spolehlivé.“

„Dopravní spoje jsou mnohem horší než uvnitř příslušných zemí. Mezi Freiburgem

a Colmarem nejezdí žádný přímý železniční ani autobusový spoj – což je situace, která by byla nemyslitelná v případě dvou měst ležících tak blízko sobě v téže zemi. Přeshraniční železniční spoje by se neměly posuzovat jen z hlediska poměru nákladů a přínosů. Mohly by mít také pákový efekt; jsou jediným způsobem, jak mladým Francouzům umožnit dojíždění například do Německa.“

Potenciální řešení

Mnohá z navržených řešení vychází z **ústřední myšlenky veřejných investic do dopravních** spojů a infrastruktury a také veřejné (finanční) podpory umožňující snížit cenu za dopravu na druhou stranu hranic. Někteří respondenti se zmiňují o projektech a cílech EU, například rozvoj koridorů sítí TEN-T v příhraničních regionech.

Respondenti poukazují na nutnost **přemýšlet o dopravě mezi zeměmi integrovaným způsobem** s ohledem na funkční oblasti za hranicemi. Přeshraniční strategie,

náležité plánování a koordinace mezi klíčovými hráči jsou těžištěm mnoha návrhů. Respondenti také vyjadřují přání vidět soukromé iniciativy mezi vnitrostátními dopravními společnostmi, přepravci nebo například v odvětví cestovního ruchu a vytvoření dalších partnerství veřejného a soukromého sektoru zaměřených na zlepšení fyzické dostupnosti.

Mnohé právní a administrativní prvky jsou také označovány jako zdroj potíží při poskytování lepší fyzické dostupnosti, jako je nedostatek harmonizovaných norem nebo přeshraniční prodej jízdenek.

„Podpora z fondů EU by se měla zaměřovat zejména na základní vylepšení zastaralé infrastruktury v příhraničních regionech na obou stranách hranic.“

„Veřejné dopravní služby (autobusy a vlaky) by měly být plánovány přes hranice. Je nutné harmonizovat ceny.“

„Z vnitrostátní/regionální perspektivy jsou tyto problémy způsobeny zejména místním systémem veřejné dopravy, který

nebere v potaz sousední region. [...] Počáteční krok správným směrem by znamenal zavést přeshraniční řešení pro prodej jízdenek a cestovní informace pro místní síť veřejné dopravy. Lepší koordinace je zcela na dobré vůli dopravních sdružení a velkých dopravců.“

NEZÁJEM ORGÁNŮ VEŘEJNÉ SPRÁVY SPOLUPRACOVAT

Nezájem orgánů veřejné správy spolupracovat je čtvrtá nejčastěji uváděná překážka a za relevantní ji považuje 29% respondentů. Toto téma vyvolalo výrazně méně komentářů a návrhů v reakci na otevřené otázky než jiné překážky.

Překážky

Nejčastěji diskutovanými subjekty v těchto odpovědích jsou místní orgány a politici nebo – do určité míry – jejich regionální protějšky. **Za prvé, přeshraniční spolupráce je do značné míry vnímána jako velmi závislá na konkrétním místním kontextu.** To

znamená, že jednotlivé kontakty, politická strana a/nebo vůle jednotlivých politiků hrají významnou úlohu ve stanovení míry spolupráce. Proto duch spolupráce zdaleka není u orgánů veřejné správy normou a někdy je na obou stranách hranic nerovnováha v zájmu spolupracovat.

Základním problémem zmiňovaným v mnoha odpovědích je **dojem, že místní politici vlastně nevědí nebo nejsou přesvědčeni o přínosech přeshraniční spolupráce.**

Nezájem spolupracovat je také vysvětlován společenskými, kulturními a jazykovými rozdíly, kvůli nimž je osobní kontakt velmi náročný. Samotná neschopnost rozumět jazyku sousední země a její správě je překážkou na úrovni místních orgánů.

Někteří respondenti říkají, že mají dojem, že **vnitrostátní orgány** nemají problematiku příhraničních regionů ve své agendě nebo že přeshraniční problémy se nedotýkají tolika lidí, aby jim bylo nutné věnovat pozornost na vnitrostátní úrovni.

Potenciální řešení

Některá řešení se soustředí na **zvyšování povědomí místních a regionálních politiků o přínosech přeshraniční spolupráce**, například prostřednictvím hospodářských analýz a snahy vědecky zkoumat potřeby v pohraničí. Kromě toho značné množství navržených řešení zahrnuje **podporu vazeb a výměn na osobní i administrativní úrovni** s cílem posilovat vzájemné porozumění. Jako jeden ze způsobů jsou uváděny různé akce, při nichž se budou setkávat příslušní aktéři přeshraniční spolupráce s místními a regionálními orgány.

Některé komentáře uvádějí, že odpovědnost mají občané a občanská společnost jako celek a že je na nich, aby změnili situaci a přiměli orgány veřejné správy k většímu zájmu o přeshraniční spolupráci. V určitém smyslu je **nezájem orgánů veřejné správy spolupracovat prezentován (v těchto odpovědích) jako něco, co je jen odrazem nezájmu samotných občanů.** Jedním přístupem k řešení je tedy více iniciativ na úrovni

občanů. V několika odpovědích jsou orgány veřejné správy dokonce prezentovány tak, že mají náskok před občanskou společností, ale bez nějaké širší podpory. Nicméně je také nutné říci, že ostatní respondenti upozorňují na fakt, že občanské iniciativy nebo iniciativy občanů existují, ale politici a příslušné orgány je náležitě nepodporují. Nicméně kromě těchto diskusí a místních rozdílů tyto příspěvky odhalují, že mezi občanskou společností a orgány veřejné správy existuje dynamika, pokud jde o obecnou vůli spolupracovat

„Na politické úrovni ještě není přeshraniční spolupráce daná ani automatická. Přeshraniční činnosti jsou spíše „hezkým doplňkem“ než součástí řešení problémů, které nikdo nemůže vyřešit sám.“ → Navržené řešení: „Měla by se zlepšit komunikace mezi orgány veřejné správy, např. výměnné programy pro pracovníky.“

„Příliš málo politiků je přesvědčeno o přínosech přeshraniční spolupráce.“ → Navržené řešení: „Místní orgány by měly mít větší nadšení při zdůrazňování přínosů přeshraniční spolupráce pro místní obce.“

„Vytvořte každoroční přeshraniční politickou akci.“

„Vytváření a udržování kontaktů je hlavně prací organizací občanské společnosti. Bylo by dobré mít podporu i z vyšších úrovní.“

EKONOMICKÉ ROZDÍLY

Další na řadě z hlediska četnosti jsou **ekonomické rozdíly**, které představují pátou nejčastěji uváděnou překážku a kterou za relevantní považuje 29% respondentů. Komentář v reakci na otevřené otázky připojilo asi 15% respondentů.

Překážky

Ekonomické rozdíly jsou **často popisovány jako dvojaká záležitost** – tzn. jsou jak překážkou, tak příležitostí (přinejmenším pro určité specifické skupiny). Pokud byly označeny jako překážka, jeden z nejčastěji uváděných aspektů se **týká rozdílů na trhu práce a ve mzdách**, které mají tendenci přitahovat

lidi na jedné straně hranic a vytvářet tak jednosměrný tok. Do určité míry to může být prospěšné při snaze snížit míru nezaměstnanosti, ale zároveň to znamená velké riziko, že druhá strana hranic bude znevýhodněna, protože bude méně atraktivní a vyčerpají se její lidské zdroje. Tento rozdíl může ještě více vyniknout v důsledku rozdílných fiskálních politik a daňových systémů, které také vytvářejí značnou nerovnováhu na místní daňové úrovni.

Z hlediska spotřebitele je dalším významným zmiňovaným problémem skutečnost, že některé zboží a služby jsou na jedné straně hranic dražší, což občany z druhé strany hranic odrazuje od cestování do sousední země. Tyto **ekonomické rozdíly vedou k asymetrickým tokům** mezi příhraničními regiony a údajně vedou k prudkému poklesu obchodu na dražší straně hranic. **Jako další aspekt ekonomických rozdílů jsou také uváděny rozdílné úrovně daní a DPH.** Pokud jde o nakupování zboží a služeb, **v případě rozdílných měn je hospodářská výměna přes hranice náročnější** nebo to vede k nejistotě kvůli fluktuaci směnných kurzů.

Dalším zmiňovaným aspektem je skutečnost, že odlišné ekonomické struktury na obou stranách hranic omezují příležitosti pro hospodářskou spolupráci a **snižují společný zájem mezi sousedními regiony na spolupráci v důsledku odlišných problémů a priorit.**

„Vyšší životní náklady v Řecku ve srovnání s Bulharskem neumožňují časté ani dlouhé návštěvy této země.“

„Lucembursko má nespravedlivou konkurenční výhodu oproti Francii, protože poplatky zaměstnavatelů a poplatky za sociální zabezpečení jsou nepoměrné. [...] Vede to k tomu, že na celé francouzské straně hranic pracovní příležitosti ubývají, protože „přeshraniční“ firmy si systematicky volí sídlo v Lucembursku.“

„Není snadné najít obce nebo regiony, které řeší stejné výzvy.“

Potenciální řešení

Charakteristickým rysem mezi těmito komentáři je mimořádně vysoký počet případů (přibližně každý čtvrtý), kdy **není navrženo žádné odpovídající řešení – někdy je jednoduše uvedeno „nevím“ nebo „?“**. Respondenti často říkají, že je to problém, který se obtížně řeší, přinejmenším krátkodobě, a/nebo že situace se pomalu vyrovnává.

Nicméně lze si povšimnout několika širších kategorií řešení:

- ⊕ **(Společné) rozvíjení té strany hranic, která nabízí méně příležitostí**, nižší mzdy atd. Patří sem řada opatření, jako je lepší koordinace mezi systémy vzdělávání a potřebami v oblasti lidských zdrojů, větší důraz na místní oblasti specializace. Zejména u politiky soudržnosti a programu Interreg někteří vidí potenciál dosáhnout sblížení z dlouhodobého hlediska.
- ⊕ **Jednat v oblasti vnitrostátních politik, zejména fiskálních politik,**

kteří vytvářejí pobídky pro přestěhování podniků a lidí, a daní. V některých případech respondenti volají po větší harmonizaci. Někteří navrhují, aby tyto orgány měly povinnost při změnách daňových systémů nebo DPH provádět posouzení přeshraničního dopadu na ekonomické důsledky.

- ⊕ **Vytvoření kompenzačních nebo nápravných systémů, pokud jsou rozdíly nevyhnutelné**, jako je daňový kompenzační systém, který je vnitrostátní i přeshraniční.

„V současné době je velmi obtížné najít řešení této překážky. Situaci by mohlo ulehčit zdanění.“

„Bylo by marné pokoušet se bojovat proti hospodářské síle Švýcarska. Francii by se vedlo lépe, kdyby určila slibná odvětví a zvýšila úroveň profesní kvalifikace. Proto by provádění strategie rozvoje vyššího vzdělávání v regionu Genevois Français (oblast obklopující Grand Genève) zajistilo také efektivnější reakci na potřeby

místních podniků a zastavilo ztrátu pracovní síly.“

„Vytvořit fiskální kompenzační systém založený na počtu přeshraničních pracovníků, nebo dokonce jejich příjmu.“

SOCIÁLNĚ-KULTURNÍ ROZDÍLY/NEDOSTATEK DŮVĚRY

Sociálně-kulturní rozdíly a nedostatek důvěry byly dvě překážky, které respondenti vybírali nejméně často – získaly 19%, respektive 11%.

Překážky

V reakci na otevřené otázky byly sociálně-kulturní rozdíly diskutovány asi dvojnásobně více než nedostatek důvěry. **V komentářích se objevuje mnoho podobných myšlenek a někdy jsou také de facto vzájemně spojeny respondenty do jejich vlastních kategorií, jako je „mentalita“, což volá po společné analýze.**

Nedostatek porozumění pro odlišný sociálně-kulturní kontext je předkládán jako faktor, který úzce souvisí s nedostatkem důvěry vzhledem k sousedům. **Někdy je také popisován jednoduše jako nedostatek zájmu.** Neznalost kultury a společnosti sousední země je zmiňována na všech úrovních. V některých případech je nedostatek důvěry přímo připisován **historickému dědictví s tím, že opětné vytvoření nebo obnovení důvěry je běh na dlouhou trať.**

Potenciální řešení

Většina navržených řešení zahrnuje **rozvoj různých druhů výměn a mezikulturních/vzdělávacích projektů různé podoby a velikosti**, například menší projekty peer-to-peer a také širší kulturní projekty od raného věku umožňující hlubší, systematickou a dlouhodobější spolupráci. **Jako další klíčový faktor pro posílení důvěry a zmírnění sociálně-kulturních rozdílů je také označen jazyk.** Kromě toho jsou doporučovány projekty pro lidi všech věkových skupin a na všech úrovních, i pro politiky

a orgány veřejné správy. Jako konkrétní program, který je v tomto ohledu již pomoci, ale který by bylo možné lépe využívat, je uváděn Erasmus/Erasmus+. Někteří respondenti jdou dále a navrhuji vytvoření společné přeshraniční totožnosti například prostřednictvím výuky společné historie či kultury.

Respondenti také zdůrazňují **úlohu médií při podporování sousední kultury**: zájem a zvědavost lze vyvolat pomocí rozvoje přeshraničních médií nebo větším pokrytím přeshraničních otázek těmito médii. Doporučovány jsou také všeobecné informační kampaně.

A konečně někteří obě tyto překážky popisují jako časově náročnější a obtížnější na řešení, i když **po vyřešení usnadní vytváření řešení i v dalších oblastech**, protože povedou k aktivnější spolupráci.

„Vytvářet příležitosti k setkávání se sousedy ve všech oblastech: školy (výměny), pracovní síla (společná odborná příprava, společný pracovní trh), volný čas a soukromý život (veřejné oslavy).“

„Podpora hospodářské činnosti a investic v příhraničních oblastech, větší pozornost věnovaná místním médiím, která píšou o aktuálních záležitostech v sousední oblasti přes hranice.“

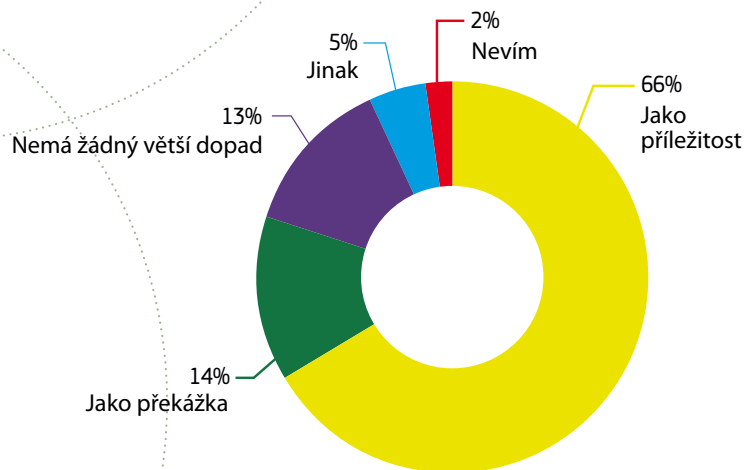
„Větší míra povzbuzování ke studiu jazyků; více školních projektů a exkurzí do druhé země.“

„Přeshraniční televizní vysílání (jako je ARTE DE-FR).“

KAPITOLA 5

Názory na přeshraniční spolupráci

Obrázek 6: Jak je ve vašem regionu hranice vnímána?

Ve spojení s různými otázkami o příhraničních překážkách byli respondenti také požádáni o vyjádření svého názoru na hranici v jejich regionu a na vývoj přeshraniční spolupráce za posledních deset let.

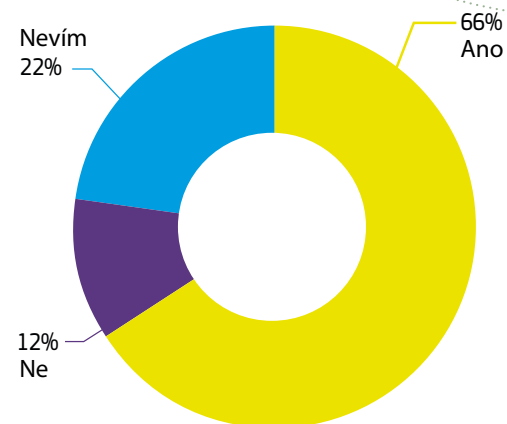
Jak ukazuje obrázek 6, dvě třetiny respondentů považuje hranice za příležitost, zatímco zbývající třetina je rozdělená hlavně mezi vnímání hranice jako překážky (14%) a názorem, že nemá žádný větší dopad (13%).

Na dotaz ohledně vývoje přeshraniční spolupráce v regionu za posledních deset let dvě třetiny respondentů odpověděly, že se zlepšila, kdežto pětina si myslí, že se nezlepšila, jak ukazuje obrázek 7. Téměř čtvrtina respondentů uvedla, že nevědí.

Respondenti byli požádáni o vysvětlení vybraných odpovědí. Jako hlavní vylepšení uváděli:

- ⊕ Vnímáný větší zájem a povědomí o výhodách a nutnosti spolupráce zahrnující například lepší přístup k přeshraničním datům, užší vazby mezi příhraničními obcemi a také větší politickou podporu pro spolupráci.
- ⊕ Obecné kompetence týkající se přeshraniční spolupráce, zejména v souvislosti s koordinací, provozními otázkami / řízením a v některých případech integrací cílů přeshraniční politiky do „běžných“/domácích věcí. Lépe také spolupracují orgány veřejné správy, vznikají dohody a výměny nápadů a zkušeností včetně studijních návštěv, výměny dat, přeshraniční odborná příprava a společné projekty.
- ⊕ Více přeshraničních akcí a komunikace o přeshraniční spolupráci a větší viditelnost projektů a programů. K dispozici je také více poznatků o příležitostech přeshraničních projektů vedle významného rozvoje takových projektů v řadě oblastí. Partneři získali zkušenosti v přeshraniční spolupráci a rozšířili také spektrum svých činností.
- ⊕ Více možností financování a větší míra povědomí o příležitostech k financování přeshraničních činností včetně financování z EU, kde je často zmínka o programu Interreg jakožto konkrétním nástroji, který iniciuje a usnadňuje spolupráci v příhraničních regionech.

Obrázek 7: Zlepšila se přeshraniční spolupráce ve vašem regionu v uplynulých deseti letech?

Obecně je program Interreg často zmiňován jako pozitivní síla v přeshraniční spolupráci po celé Evropě. Dále v několika případech je kontext příslušné země vnímán tak, že má zásadní vliv na podmínky přeshraniční spolupráce. Například vstup do schengenského prostoru a/nebo přistoupení do EU popisují někteří jako významné milníky, které velkou měrou zlepšily předpoklady pro přeshraniční spolupráci.

Na druhou stranu i přesto respondenti požadují zlepšení v následujících oblastech:

- ⊕ Úroveň zájmu o přeshraniční spolupráci je v některých případech popisována jako relativně nerovnoměrná mezi partnery. Některé komentáře mluví o udržitelnosti přeshraniční spolupráce tam, kde se sice vytvoří vazby, ale dlouhodobě se neudrží prostřednictvím například trvalých nebo neefektivních a nedostatečných struktur spolupráce.
- ⊕ Kritika zaznívá také ohledně financování kvůli tomu, že postupy pro žadatele jsou někdy komplikované a financování pro projekty spolupráce je omezeno na programy EU.

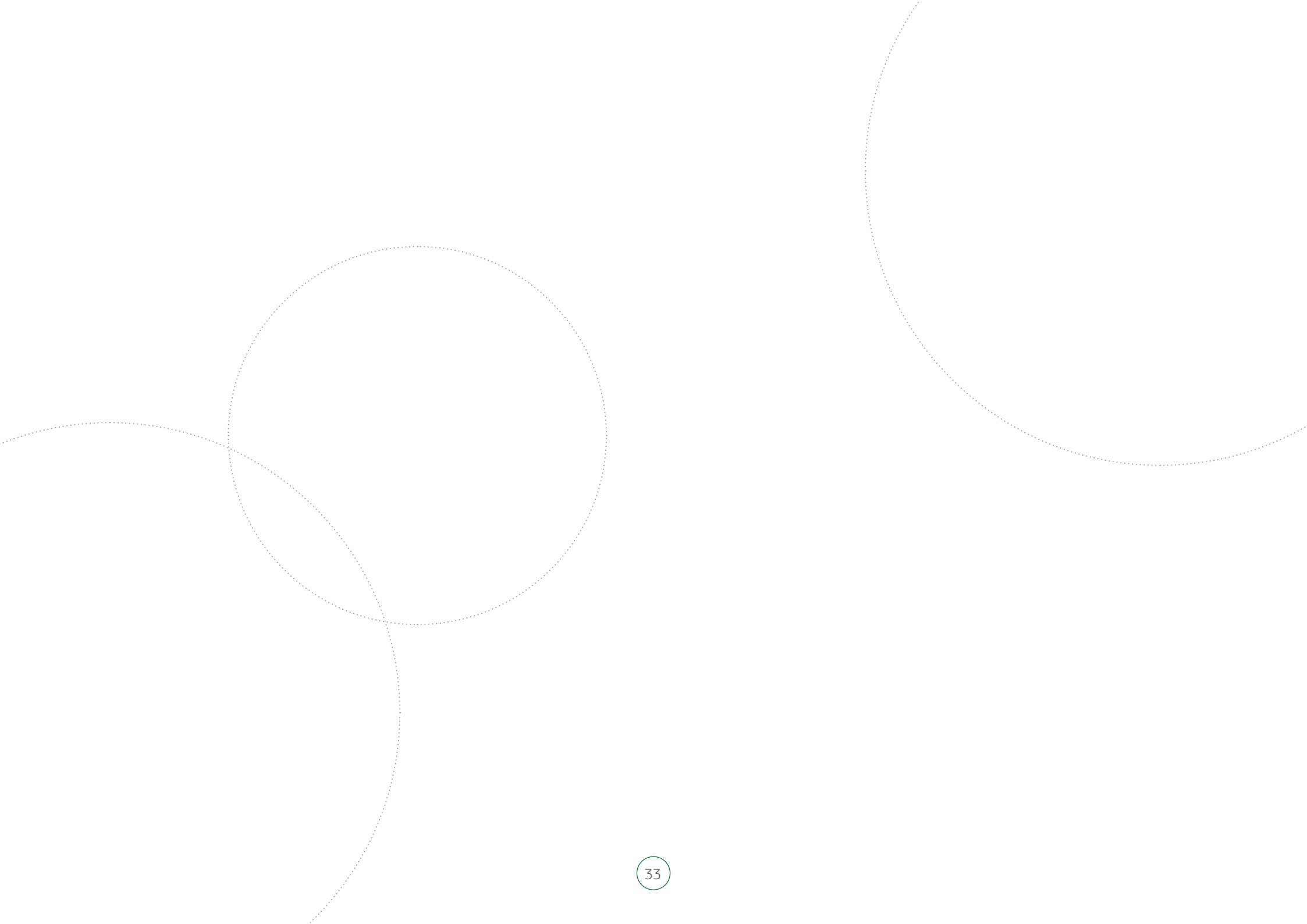
Hošpodářská krize podle uvedených komentářů obecně přispěla k negativnímu kontextu pro přeshraniční spolupráci. V některých případech údajně vedla k postojům zaměřeným na sebe sama. Některé komentáře se s obavami vyjadřují o „stagnaci“, nebo dokonce o poklesu zájmu o přeshraniční spolupráci. Kromě toho některé konkrétní komentáře uváděly, že s ohledem na jednotný trh je nutné více spolupracovat v podnikatelském sektoru.

„Lepší analýza společných problémů, otázek a potřeb v oblasti přeshraniční spolupráce. Lepší koordinace politických cílů na úrovni EU, států i regionů (víceúrovňová správa). Lepší integrace přeshraničních cílů regionální politiky.“

„Není pochyb o tom, že rozšíření a diverzifikace programu Interreg během 25 let jeho činnosti výrazně vylepšilo přeshraniční spolupráci na většině evropských hranic, i když na všech ještě zbývá hodně práce.“

„Obecní úřad neudržel ani nepodporoval mezinárodní vazby, které dříve vytvořil.“

„Spolupráce je omezena na provádění programů EU, které vyžadují tematické zaměření. Je také obtížné získat velké investice do infrastruktury, protože jejich rozhodnutí by se neobešlo bez financování z EU. Nicméně politické priority mají tendenci se zaměřovat spíše na městské a hustě osídlené oblasti.“

KAPITOLA 6

Závěry

Tento souhrn výsledků veřejné konzultace, kterou uspořádalo GŘ Regio, ukazuje, že **i když program Interreg přispěl k rozvoji přeshraniční spolupráce v EU, mnoho překážek v příhraničních regionech je mimo jeho přímý dosah** a představují řadu nejrůznějších výzev. Někdy mají více rozměrů, což například znamená, že se liší povaha definice a původu překážky – v některých případech jsou například nedostatečné přeshraniční dopravní systémy (spadající do kategorie ztížená fyzická dostupnost míst) vysvětlovány tak, že mají svůj původ v nedostatečné harmonizaci technických norem

(spadající do kategorie právní a administrativní překážky). Nicméně několik překážek je uváděno opakovaně – je pochopitelné, že právní a administrativní překážky jsou nejčastěji zmiňované bez ohledu na kontext nebo profil respondenta.

Respondenti však navrhli velké množství řešení těchto překážek, což ukazuje, že z dlouhodobého hlediska by měly být větší příležitosti k překonání nebo alespoň zmírnění většiny překážek. Proto se Přeshraniční přezkum nyní zaměří na hlubší analyzování velké skupiny právních a administrativních překážek. Postoje, nápady a návrhy předložené v reakci na tuto veřejnou konzultaci budou vzaty v úvahu společně s dalšími materiály shromážděnými během procesu. Konečným výsledkem budou konkrétní doporučení o tom, co by se dalo dělat pro překonání zbývajících překážek, předložená ve formě dokumentu k dané problematice s termínem v roce 2017.

Tato veřejná konzultace také odhaluje, že mezi často zmiňovanými překážkami je jazyková bariéra a ztížená fyzická dostupnost míst. Velmi vysoká relevance překážek v oblasti fyzické dostupnosti míst v tomto průzkumu potvrzuje, že práce na přeshraniční mobilitě je v příhraničních regionech nutností a že plány, politiky a priority by se měly lépe přizpůsobit konkrétním potřebám těchto regionů. Totéž lze říci o jazykové bariéře, což je opakující se a průřezové téma. Z odpovědí vyplývá, že mnoho překážek vyskytujících se v příhraničních regionech často vychází z nedostatečné znalosti sousedních jazyků, omezeného přístupu k informacím a z nedostatečných obecných sociálně-kulturních znalostí o sousední společnosti. To nám připomíná skutečnost, že ke kontaktům nedochází v jazykovém vakuu, ale že jsou založeny na osobních výměnách, které lze podpořit jazyky s podobnou strukturou nebo jazykovým vzděláváním. **Tato dvě zastřešující témata lze považovat za základní předpoklady rozvoje příhraničních regionů. Ze skuteč-**

nosti, že jsou hojně zmiňovány v příspěvcích do této veřejné konzultace, vyplývá, že bychom je neměli přehlížet a že spolupráce v těchto oblastech by se měla chránit a podporovat.

Na druhou stranu relativně vzácné zmiňování nedostatku důvěry jakožto překážky v příhraničních regionech je příznivé v tom smyslu, že to poukazuje na dobrý základ pro to, aby příhraniční regiony pokračovaly v rozvoji spolupráce. **Velmi povzbudivá je skutečnost, že důvěra a také sociálně-kulturní rozdíly a jazyková bariéra jsou považovány za ještě menší problém těmi, kdo překračují hranice častěji.** Z toho vyplývá, že větší kontakty se sousední stranou hranic jdou ruku v ruce s lepším porozuměním. A i když je obtížné říci, co bývá dřív, **maximálně se tak podporují výměny.** To podporuje také řešení často navrhované pro údajný nedostatek důvěry a sociálně-kulturní rozdíly – zapojit se do projektů kulturní a jazykové výměny.

Konzultace také odhaluje relativně velkou skupinu respondentů, kteří jako příhraniční překážku vnímají nezájem orgánů veřejné správy spolupracovat. **I když se možná jednoduše jedná spíše o dojem než skutečnost, je třeba to brát jako důrazné připomenutí z hlediska komunikačních aktivit orgánů veřejné správy zapojených do přeshraniční spolupráce.** Je třeba také prohloubit dialog mezi různými úrovněmi veřejné správy, protože z mnoha odpovědí vyplývají údajné neshody mezi prioritami příhraničních obcí a prioritami vyšších úrovní veřejné správy.

Odpovědi na tuto konzultaci pravděpodobně nebudou překvapivé pro ty, kdo jsou do přeshraniční spolupráce zapojeni – většina uvedených překážek je již známa a široká řada aktérů každý den vynakládá velké úsilí ve snaze je vyřešit. Nicméně tyto výsledky, pokud se dobře využijí, mohou sloužit jako konstruktivní výchozí bod pro obnovenou diskusi o tom, jak postupovat v budoucnu.

Můžeme je také brát jako povzbuzení pro další práci. Velký počet překážek uvedený společně s odpovídajícím navrženým řešením ukazuje, že je zde obrovská vůle přeshraniční spolupráci v Evropě zlepšit a zintenzivnit. GŘ Regio chce proto tento souhrn ukončit poděkováním všem, kdo se do konzultace zapojili, za jejich hodnotný přínos.

DALŠÍ INFORMACE

Užitečné odkazy:

Přeshraniční přezkum:

http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/review/#1

Interreg:

http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/cooperation/european-territorial/

POZNÁMKY POD ČAROU

- (1) Další informace o putovní show s účastí vedoucích pracovníků najdete na internetové stránce: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/review/#1
- (2) [REGIO-CONSULTATION-BORDER-OBSTACLES@ec.europa.eu](http://ec.europa.eu)

- (3) Mezi 38 respondenty, kteří jako zemi, v níž mají bydliště nebo sídlo, vybrali „jiná“ nebo kteří neodpověděli:
 - šest patřilo mezi celoevropské organizace, a tudíž odpověď nebyla požadována;
 - 24 uvedlo do rámečku pro otevřenou odpověď zemi EU nebo region či město ležící v zemi EU: 4 DE, 4 FR, 4 RO, 2 NL, 2 PL, 2 UK, 1 GR, 1 LV, 1 FI, 1 HU, 1 LT, 1 PT
 - pět pochází ze země mimo EU: dva z Bývalé jugoslávské republiky Makedonie, jeden z USA, jeden z Bosny a Hercegoviny a jeden z Gruzie
 - tři uvedli název přeshraničního regionu/programu: 1 ES/PT, 1 IE/UK, 1 FR/CH.

- (4) To lze také srovnat s výsledky bleskového průzkumu Eurobarometr č. 422, v němž 47 % dotázaných rezidentů v příhraničních regionech nikdy necestovalo na druhou stranu hranic. Další informace najdete na internetové stránce: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/#5

- (5) Pro srovnání bleskový průzkum Eurobarometr č. 422 ukázal, že 31 % lidí žijících v příhraničních regionech EU ví o činnostech přeshraniční

spolupráce, které jsou financované z EU. To je možné vysvětlit na základě skutečnosti, že respondenti veřejné konzultace přispívali dobrovolně, kdežto metodika průzkumu Eurobarometr vychází z náhodně vybraného vzorku rezidentů v příhraničních regionech. V této veřejné konzultaci 19% respondentů uvedlo, že nikdy neslyšeli o Evropské územní spolupráci ani iniciativě Interreg.

- (6) Tato otázka byla relevantní pouze pro jednotlivce (občany a osoby samostatně výdělečně činné) a podniky.
- (7) Bleskový průzkum Eurobarometr č. 422 také poukazuje na vysoké úrovni právních a administrativních překážek uváděných obyvateli příhraničních regionů, v nichž je vysoká přeshraniční mobilita.
- (8) Tato otázka byla relevantní pouze pro jednotlivce a podniky. Důvody pro překračování hranic nebyly vzájemně vylučující; respondenti mohli vybrat více než jeden.
- (9) Všechny citáty uvedené v této brožuře byly pro tento účel přeloženy bez ohledu na původní jazyk odpovědi.

JAK ZÍSKAT PUBLIKACE EU

Bezplatné publikace:

- jeden výtisk:
prostřednictvím stránek EU Bookshop (<https://bookshop.europa.eu>);
- více výtisků, plakáty či pohlednice:
na zastoupeních Evropské unie (http://ec.europa.eu/represent_cs.htm);
a na delegacích Evropské unie v zemích mimo EU (http://eeas.europa.eu/delegations/index_cs.htm);
můžete se také obrátit na síť Europe Direct na adrese http://europa.eu/europedirect/index_cs.htm
nebo na telefonní lince 00 800 6 7 8 9 10 11 (zdarma v rámci EU) (*).

(* Informace jsou poskytovány zdarma, stejně jako většina telefonních hovorů (někteří operátoři, telefonní automaty nebo hotely však mohou telefonické spojení zpoplatnit).

Priced publications:

- prostřednictvím stránek EU Bookshop (<https://bookshop.europa.eu>).

Úřad pro publikace

ISBN 978-92-79-57367-5
doi:10.2776/658777